

Věc: posudek vedoucího bakalářské práce Jakuba Horňáčka s názvem *Baron na stromě: Conte philosophique XX. století?*

Vedoucí práce: Jakub Češka

Autor pojednává román slavného italského spisovatele Itala Calvina *Baron na stromě* a to na půdě teorie žánrů, teorie fikčních světů (Doležel) a konceptualizací kooperativní role čtenáře (Eco). Již v úvodu posudku je třeba předeslat, že se jedná o práci velmi zdařilou. A to nejenom s ohledem na penzum nejenom prostudované, ale také osvojené teoretické literatury, kterou autor dokládá v dílčích interpretacích literárního díla, ale zejména také vzhledem k autorově znalosti italské literatury a kulturního kontextu (S Calvinovými v česku nevydanými pracemi pracuje v originále, vlastní překlad italských citací uvádí v poznámkách).

Jelikož jednou z os práce bylo srovnání dvou autorových předmluv (z roku 1960 a 1965), přičemž pouze ta první vyšla česky, ukazuje se práce s italskými originály nezbytnou (což pochopitelně nesnižuje její hodnotu). Autor práce tak velmi poučeně klade poměrně zásadní otázku, jak číst vlastně pojednávaný Calvinův román, když navíc samotný autor nabízí dvě protichůdná čtení? Takto se Calvino v Horňáčkově textu ukazuje jako reflexivní spisovatel, který navzdory svojí teoretické kompetenci a již zmiňované reflexivnosti nenabízí jednoduchý kód ke čtení fantaskní novely *Baron na stromě*.

Autor práce vyznačuje toto dílo (z roku 1957) jako jedno ze zlomových děl nejenom Calvinovy poetiky, ale také jako pokus o překonání neorealismu. Tato teze nabízí velmi podnětné čtení, je však trochu škoda, že autor tomu, co míní pod označením neorealismus, věnuje pouze několik zmínek, aniž by tento směr výrazněji komentoval – neboť teprve poté by mohl být explicitnější. Ze čtení bakalářského eseje není totiž výrazněji zřejmé, zda-li lze tímto označením vyznačit obecný rys v umělecké produkci (v Čechách je toto označení převážně užíváno pro italskou filmovou produkci z konce čtyřicátých a začátku padesátých let), nebo pouze pro literaturu a film? Tedy zda-li je neorealismus nutně svázán s narativitou, jíž si angažovanost vyžaduje, snad proto se nedotýká výtvarného umění (nebo ano?). Hlavně však by bylo možné propojit fantaskní literaturu s tematikou angažovanosti, třebaže by byla (nebo je) znečitelněna a karikována.

Pokud by se toto podařilo doložit, začalo by dávat smysl autorovo vypočítávání okolností Calvinova života, které se na první pohled může jevit nepatřičné nebo dokonce proti Calvinově stylizaci, který požaduje, aby byl kladen důraz na jeho literaturu a nikoli na okolnosti jejího vzniku (mezi nimiž hraje Calvinova osobní biografie nemalou roli). Pokud tedy v případě *Barona na stromě* běží o přepsání (v Barthesově slova smyslu – o iluzivní zcizení, jež není myslitelné bez povědomí o zcizované trajektorii), potud také začne být ospravedlnitelný medailonek o autorovi. Z dikce práce se totiž paradoxně (alespoň pro mě) ukazují být ony životopisné peripetie integrální součástí práce, což však o teorii fikčních světů říci nelze. Právě uvedení této teorie působí poněkud uměle. Proto by vlastně stálo za úvahu, jestli nevyužít ať již Doleželova naratologického modelu nebo jeho koncepce fikčních světů pouze jako přípravné fáze pro stanovení formálních pravidel fungování fikčního světa. Takto odhalené zákonitosti by poté mohly být integrovány do stanovení přepisované trajektorie (sice se autor této otázky dotkne, například v podkapitole přirozený svět a gravitace), avšak tyto komentáře jsou v práci rozptýlené.

Tyto úvahy však již směřuji k případným dalším perspektivám práce, nemají však být chápány jako výtky, neboť jak již bylo řečeno v úvodu, autor teoretické instrumenty zvládá bezpečně. Zde mi však pouze šlo o vyznačení revolučnosti *Barona na stromě*.

Pokud jde o formální stránku práce, pak lze vytnout překlepy. Hlavně však ne zrovna šťastně zvolený způsob odkazování na literaturu. Autor používá dvojí způsob a to zkrácené

bibliografické odkazy a odkaz přímo na analyzovaný titul. Tento druhý způsob není zvolen zrovna šťastně: bývá zvykem opatřit často citovaný titul nejen číslem stránky, ale také jeho zkratkou, a to proto, aby se zabránilo nejasnostem a případným chybám. Kupříkladu na s. 25 autor odkazuje na *Barona na stromě*, přičemž se však patrně jedná o odkaz na Doleželovu *Heterocosmiku*. Dále není zřejmé, proč používá označení stínový čtenář a autor, když Eco používá označení „modelový“? Navíc užitá metafora stínu odkazuje na mimetické modelování literatury, avšak snad také proto jí chtěl možná autor říci také něco jiného a to snad onu nerealizovanou marxistickou četbu *Barona na stromě* (ať již v intencích Lukacsových nebo Barthesových).

Další podnět k rozpracování práce by se mohl týkat tematizace čtenáře, která je u Calvina dřívějšího data než ta Ecova – nelze tedy vidět v Ecovi ideologa četby, který patně vycházel (jde zde o eufemismus?) z myšlenek Calvina?

Formální nedostatky nesnižují hodnotu myšlenkově bohaté práce Jakuba Hornáčka a proto si dovoluji navzdory drobným formálním pochybením navrhnout známku výborně.

Jakub Češka